

Krumning og vendepunkter

Nikolai Bjørnestøl Hansen

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

1 Funksjonsdrøfting

2 Krumning og vendepunkter

- Høyeregradsderiverte
- Krumning

Høyeregradsderiverte

Deriverte av høyere grad

- Om vi deriverer $f(x) = x^3 - 2x^2 + x - 1$ får vi $f'(x) = 3x^2 - 4x + 1$.
- Vi kan derivere på nytt, og får

$$f''(x) = 6x - 4.$$

- Funksjonen $f''(x)$ kalles den andrederiverte til f .
- Vi kan også finne den tredjederiverte $f'''(x)$.
- Etter tredjederiverte, gidder vi ikke lenger skrive fnutter, og får

$$f^{(4)}(x), \quad f^{(5)}(x), \quad \dots$$

- Merk parenteser rundt tallet!

Alternativ notasjon

- Dersom vi foretrekker å skrive deriverte som $\frac{df}{dx}$, trenger i en måte å skrive andrederiverte, tredjederiverte, og så videre.

- Vi skriver

$$f''(x) = \frac{d^2f}{dx^2}, \quad f'''(x) = \frac{d^3f}{dx^3}, \quad \dots$$

- Merk at **over** brøkstreken opphøyer vi d, og **under** brøkstreken opphøyer vi dx.

- **Idéen** er at vi kan skrive

$$\frac{d^2f}{dx^2} = \frac{d}{dx} \left(\frac{d}{dx} f \right).$$

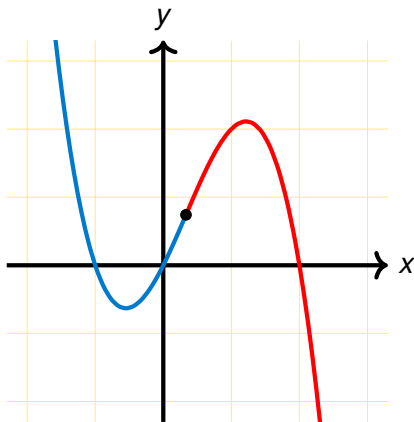
- Merk at $\frac{d}{dx}$ betyr «Deriver funksjonen som kommer etter.»

- Vi kan derfor skrive

$$\frac{d}{dx} (x^2 - 3x + 2) = (x^2 - 3x + 2)'$$

Krumning

Krumning

- Grafen vender den **hule siden opp** når $x < \frac{1}{3}$.
- Vi sier at grafen har **positiv krumning**.
- Grafen vender den **hule siden ned** når $x > \frac{1}{3}$.
- Vi sier at grafen har **negativ krumning**.
- Punktet hvor vi bytter fra **positiv** til **negativ** krumning kalles et **vendepunkt**.
- Der grafen har **positiv krumning** ser vi at vekstfarten **øker**.
- Der grafen har **negativ krumning** ser vi at vekstfarten **minker**.
- Vi kan derfor finne **krumningen** ved å se på den deriverte.

Krumning og dobbelderivert

- **Positiv krumning** er der den deriverte **øker**.
- Det betyr at den **dobbelderiverte** er positiv.
- **Negativ krumning** er der den deriverte **synker**.
- Det betyr at den **dobbelderiverte** er negativ.
- Vi kan finne **vendepunktet** ved å se hvor den dobbelderiverte skifter fortegn.
- Det er typisk der den dobbelderiverte **er null**.
- For å huske hvordan positiv/negativ krumning ser ut, har vi denne huskeregelen:
  - **Positiv** krumning gir **blid** graf: 😊
  - **Negativ** krumning gir **sur** graf: ☹️

Vendepunkt, eksempel

Oppgave

Finn eventuelle vendepunkter til $f(x) = x^4 + 2x^3 - 12x^2 + 4x - 3$.

- Vi begynner med å dobbelderivere funksjonen.

$$f'(x) = 4x^3 + 6x^2 - 24x + 4$$

$$f''(x) = 12x^2 + 12x - 24$$

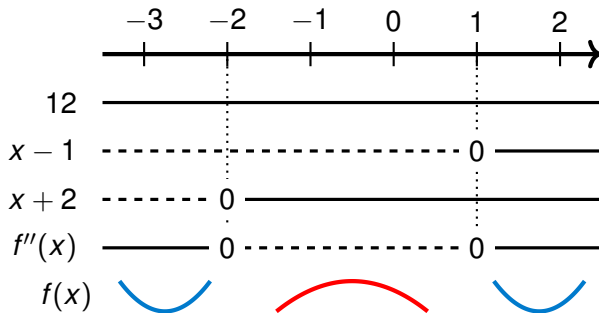
- Vi løser $f''(x) = 0$ og får $x = 1$ og $x = -2$.
- Vi må sjekke at den dobbelderiverte **byter fortegn** i disse punktene.
- Vi kan tegne en fortegnslinje.

Vendepunkt, eksempel

Oppgave

Finn eventuelle vendepunkter til $f(x) = x^4 + 2x^3 - 12x^2 + 4x - 3$.

- Vi fant $f''(x) = 12x^2 + 12x - 24 = 12(x - 1)(x + 2)$, og tegner fortegnslinje:

Dobbelderivert og ekstremalpunkt

- Vi tegnet en **representant** for funksjonen under fortegnslinjen.
- Det gir oss en idé om hvordan funksjonen ser ut.
- Vi ser fra fortegnslinjen at $f(x)$ har vendepunkter når $x = -2$ og $x = 1$.
- Vi ser også at dersom $f(x)$ har et ekstremalpunkt med $x < -2$ eller $x > 1$, må det være et **bunnpunkt**.
- Og et ekstremalpunkt på $\langle -2, 1 \rangle$ må være et **toppunkt**.
- Generelt har vi:

Regel

*Dersom $f'(a) = 0$ og $f''(a) < 0$ har funksjonen et **toppunkt** i $x = a$.*

*Dersom $f'(a) = 0$ og $f''(a) > 0$ har funksjonen et **bunnpunkt** i $x = a$.*

Dersom $f''(a) = 0$ kan funksjonen ha toppunkt, bunnpunkt, eller terrassepunkt.

Dobbelderivert og ekstremalpunkt, eksempel

Oppgave

Finn topp- og bunnpunkt til $f(x) = -x^3 + 18x^2 - 105x - 10$.

- Vi deriverer og får $f'(x) = -3x^2 + 36x - 105$.
- Vi løser $f'(x) = 0$ og får $x = 5$ og $x = 7$.
- Vi dobbelderiverer og får $f''(x) = -6x + 36$.
- Setter vi inn $x = 5$ og $x = 7$ får vi

$$f''(5) = 6 \quad \text{og} \quad f''(7) = -6.$$

- Vi har derfor at $x = 5$ gir et **bunnpunkt** og $x = 7$ gir et **toppunkt**.

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET